

Chương 8 : Thu Hồi Đặc Nhượng

Sài Gòn Điện Lực Công Ty

Sáng ngày 1 tháng 1, 1968, Bộ Công chánh triệu tập một buổi họp tại 72 Hai Bà Trưng để ra mắt *Sài Gòn Điện lực Công ty* (SDL).

Chủ tọa : Ông Bửu Đôn, Tổng trưởng Công chánh, kiêm Chủ tịch SDL, kiêm Tổng Giám đốc SDL.

Có lối 100 người tham dự, đặc biệt có:

- Đại diện Bộ Công chánh: Bửu Đôn, Nguyễn Hữu Minh, Nguyễn Sanh Sâm, ...

- Sở Kiểm soát Điện lực: Phan Văn Thịnh, ...

- Ban Giám đốc Điện lực Việt nam (DLV): Trần An Nhân, Lê Khắc Huê, Trương Thanh Xuân, Bùi Văn Nghiêm, Thái Kế Khoa, Trần Minh Nhựt, ...

- Cựu nhân viên CEE: Phạm Văn Khấn, Hồ Tấn Phát, Lê Bá Trục, Ngô Đức Huấn, ...

Sau buổi họp, tôi được biết ông Bửu Đôn là *Chủ tịch Hội đồng Quản trị* (HĐQT) kiêm *Tổng Giám đốc* SDL. Tôi không nhớ có văn kiện chỉ bổ nhiệm chính thức người nào khác cùng không. Nhưng tôi nghĩ, ông Bửu Đôn có văn phòng tại Bộ Công chánh, thì tại Hai Bà Trưng, ông Khấn được xem như Phó TGD, xử lý thường vụ công việc TGD/SDL trong thời gian chuyển tiếp. Tôi được giao nhiệm vụ Giám đốc *Nha Sản xuất* SDL, gồm các nhà máy CEE trước kia, và những nhà máy tại Thủ Đức thuộc DLV trước kia. Các nhân viên điều hành DLV và SDL (CEE cũ) vẫn làm việc tại nhiệm sở cũ.

Ban đầu, tôi tưởng buổi họp ngày 1-1-1968 là để bàn giao giữa CEE và Bộ Công chánh. Nhưng sau cùng tôi mới biết, buổi họp ngày 1-1-1968 chỉ là lễ ra mắt SDL mà thôi. Không có bàn vấn đề thu hồi Đặc nhượng trong buổi họp này.

Cơ Quan Quản Trị Đặc Nhượng

Cũng vào đầu năm 1968, chính phủ Việt nam (Bộ Công chánh) lập ra *Cơ quan Quản trị Đặc nhượng* (CQQTĐN) để tiếp thu những đặc nhượng ở các tỉnh do anh Lê Bá Trục làm Quản trị viên, trong đó có :

- Anh Nguyễn Công Thuần đặc trách tiếp thu đặc nhượng CEE tại Đà Lạt;

- Anh Trâm Đình Thơm đặc trách tiếp thu đặc nhượng SCEE tại Cần Thơ.

CQQTĐN ở các tỉnh được đặt dưới quyền của ông Trần An Nhân, TGD DLV.

Tết Mậu Thân

Một tháng sau khi thành lập SDL, vào dịp Tết, tháng 2, 1968, tôi và gia đình đi nghỉ 3 ngày Tết tại Long Hải. Sáng ngày mùng 1, có tin cho biết có xáo trộn tại Sài Gòn. Đường từ Sài Gòn đến Vũng Tàu và Long Hải bị gián đoạn. Lúc ban đầu dân chúng xôn xao, không hiểu việc gì xảy ra. Nhưng gần đến 12 giờ trưa mới biết là Việt cộng thừa dịp Tết tấn công tối 30, sáng mùng một Tết. Đó là Tết Mậu Thân.

Vào lối một giờ trưa có một trực thăng đáp xuống gần khách sạn Long Hải, chỗ gia đình tôi đang nghỉ lễ Tết, một lính Mỹ đi vào khách sạn hỏi tên tôi, rồi nói có lệnh Tổng trưởng Công chánh, chờ tôi về Sài Gòn, rồi về nhà đèn Chợ Quán, mà không cho biết lý do gì. Vợ tôi xin đi theo về với các con, nhưng ông lính Mỹ cho biết chỉ có lệnh chờ tôi về mà thôi. Trên trực thăng chỉ có 3 người : phi công lái trực thăng, một lính Mỹ và tôi thôi. Trong lúc đang bay về Sài Gòn, tôi muốn hỏi chuyện nhưng ông này không tiết lộ chi cả về tình hình ở Sài Gòn. Khi đáp xuống thì thấy phi trường Tân Sơn Nhứt vắng vẻ lạ thường và trong thành phố Sài Gòn, thỉnh thoảng có vài xe Jeep và xe quân đội. Không thấy xe dân sự. Một xe Jeep có tài xế Mỹ chờ tôi về nhà tại Chợ Quán. Đường sá trông trơn.

Tôi liên lạc với anh Bửu Đôn, Tổng trưởng Công chánh, thì biết Việt cộng thừa dịp Tết, tối hôm qua đã pháo kích nhà đèn Chợ quán. Từ trạm Chánh hưng bên kia cầu chữ Y, Việt cộng bắn *rockets* vào trạm *Chợ quán Substation* ... Một *rocket* đã lọt vào bên cạnh bồn dầu Chợ quán. Được biết tình thế như vậy, anh Đôn nhờ quân đội Mỹ cho trực thăng bay ra Long hải chở tôi về để lo việc an ninh nhà đèn Chợ quán. Khi về đến, tôi xem tại chỗ và thấy cuộc pháo kích tối hôm qua không gây thiệt hại đáng kể.

Anh Bửu Đôn nói với tôi, đại ý: “*Lúc đó, tình báo cho hay là VC đang tìm cách len lỏi vào nhà đèn để phá hoại, nên moa nói toa phải canh phòng nghiêm ngặt, đừng để VC trà trộn vào công nhân lúc họ đi làm. Buồn cười là một ngày sau đó, Trung tướng Nguyễn Đức Thắng điện thoại cho moa trách rằng “ông bảo tôi cho lính hộ tống convoi đem dầu vào nhà đèn, nhưng đến nhà đèn thì dân của ông không cho dân tôi vào.” Moa phải giải thích rằng đó là do tin tình báo VC sẽ xâm nhập nhà đèn, nên Bộ Công chánh đã nghiêm ngặt chỉ thị cho nhà đèn là không ai lạ mặt được ra vào. Moa cũng xin Tướng Thắng là từ nay mỗi khi tiếp tế dầu xăng, xin báo trước cho nhà đèn biết. Sau đó, thì sự chuyển vận dầu fuel không còn trở ngại nữa.*”

Lúc đó đại tá Haig, quân đội Mỹ giúp lo việc an ninh, đã ra lệnh xây hàng rào kẽm gai, biệt lập khu nhà đèn Chợ quán và Cầu kho. (Đại tá Haig sau này khi trở về Mỹ, được thăng lên Tướng và có lúc làm Tổng trưởng Ngoại giao cho chánh phủ Reagan.) Sau này tôi mới được biết việc nổi dậy Tết Mậu Thân đã kéo dài trên một tuần lễ và đã gây nhiều thiệt mạng ở thành phố Huế.

Bổ Nhiệm Tổng Giám Đốc Sài Gòn Điện Lực Công Ty

Vào giữa tháng 3, 1968, anh Bửu Đôn, Tổng trưởng Công chánh, điện thoại gọi tôi lên Bộ Công chánh. Lúc đó tôi là Giám đốc Nhà Sản xuất SDL, văn phòng tại nhà đèn Chợ quán. Khi tôi đến gặp, anh Đôn cho biết anh có

ý định bổ nhiệm tôi làm Tổng Giám đốc SDL. Tôi cảm ơn anh nhưng tôi cho biết tôi không đủ khả năng và kinh nghiệm, đặc biệt về hành chánh và tài chánh, để nhận chức vụ này. Tôi đề nghị bổ nhiệm một anh bạn thật giỏi, có nhiều kinh nghiệm hơn tôi về hành chánh và quản trị, đã phục vụ trong Điện lực trên mười năm nay.

Lối ba, bốn tuần sau, vào giữa tháng 4, 1968, anh Đôn gọi tôi một lần nữa và nói Thủ tướng muốn gặp tôi, và bảo tôi lên Bộ Công chánh rồi đi cùng với anh lên Phủ Thủ tướng (lúc đó là Thủ tướng Nguyễn Văn Lộc). Anh Đôn không cho tôi biết về lý do gì để đến gặp Thủ tướng. Khi đến văn phòng Thủ tướng, anh Đôn giới thiệu tôi cho Thủ tướng. Lúc đó Thủ tướng Lộc mở đầu câu chuyện với tôi:

- Anh Phát, tôi muốn gặp anh hôm nay là vì tôi muốn anh làm Tổng Giám đốc Điện lực.

Tôi liền thưa với Thủ tướng là tôi không có đủ khả năng và kinh nghiệm để đảm nhận chức vụ này. Tôi xin giới thiệu tên hai anh khác mà tôi biết rất giỏi, có thể đảm nhiệm chức vụ này. Đến đây, tôi nghĩ, có lẽ trước đó anh Đôn đã thuyết trình cặn kẽ vấn đề với Thủ tướng rồi, cho nên khi tôi mới vừa nói tới đó, chưa kịp dứt lời trình bày, thì Thủ tướng liền chặn lời tôi và nói:

- Anh Phát à, đây đâu phải bánh hay kẹo mà anh nhường cho người này người nọ. Đây là nhiệm vụ. Anh đã làm việc với Pháp rất đặc lực trước kia, hôm nay, anh không thể nào giúp được cho đất nước mình hay sao?

Câu nói này làm tôi nghẹn ngào và xúc động, tôi có hơi hổ thẹn vì từ trước đến giờ, tôi làm việc với mục đích để nuôi gia đình, để nuôi vợ con, chớ chưa bao giờ tôi nghĩ đến vấn đề giúp đất nước. Tôi thấy như tôi bị lừa vào chân tường, không còn lý luận được nữa. Tôi trả lời :

- Thưa Thủ tướng, tôi rất cảm ơn Thủ tướng đã tín nhiệm tôi. Tôi sẽ cố gắng hết sức, nhưng thật sự, tôi tự thấy tôi có nhiều khuyết điểm mà tôi vừa trình bày, và tôi cũng thấy sẽ có nhiều khó khăn trong tương lai, trong lúc

ban đầu Công ty Điện lực mới thành lập này, xin Thủ tướng thông cảm và giúp đỡ cho.

Thủ tướng vừa trả lời, vừa chỉ tay qua anh Bửu Đôn :

- Anh Tổng trưởng đây sẽ giúp anh.

Sau đó, bàn chuyện qua lại một lúc, rồi sau cùng, Thủ tướng xoay qua và nói với anh Bửu Đôn:

- Anh Tổng trưởng về họp Hội đồng Quản trị để bổ nhiệm anh Phát.

Anh Bửu Đôn và tôi cảm ơn, chào Thủ tướng rồi ra về. Cuộc gặp kéo dài lối nửa giờ. Về đến nhà, tôi vô cùng hoang mang lo sợ, vì bất ngờ mà phải nhận một nhiệm vụ quá nặng nề mà chưa bao giờ mình nghĩ đến.

Vài tuần sau, vào cuối tháng 4, 1968, anh Bửu Đôn, Tổng trưởng Công chánh, triệu tập HĐQT và có mời tôi ra trụ sở 72 Hai Bà Trưng ngồi chờ ở phòng kế cận phòng họp HĐQT. Sau khi HĐQT họp và quyết định xong, tôi được mời vào phòng họp để được thông báo quyết định HĐQT bổ nhiệm tôi vào chức vụ *Tổng Giám đốc Sài Gòn Điện lực Công ty*. Tôi chào và cảm ơn tất cả các Quản trị viên.

Nếu trí nhớ tôi còn tốt, lúc đó có các ông : Bửu Đôn, Tổng trưởng Công chánh, ông Lê Văn Thu, Tổng trưởng Tư pháp, ông Lê Văn Mỹ, Tổng thư ký Bộ Tài chánh, ông Phạm Minh Dưỡng, đại diện Bộ Kinh tế, ông Trần Văn Nhung, đại diện Tổng nha Ngân sách và Ngoại viện, ông Nguyễn Hải Bình, đại diện Bộ Canh nông, ông Bửu Viên, đại diện Bộ Quốc phòng, ông Lê Công Chất, đại diện Bộ Nội vụ, và ông Vương Văn Bắc, Quản trị viên, Luật sư Cố vấn.

Tại Sao Trước Kia Muốn Từ Khước Chức Vụ

Sau này, có vài bạn thắc mắc không hiểu tại sao trước kia tôi muốn từ khước chức vụ TGD. Như tôi đã trình bày với Tổng trưởng Công chánh và với Thủ tướng trước kia, tôi không đủ khả năng và kinh nghiệm để đảm trách nhiệm vụ này, đặc biệt về hành chánh và tài chánh... Đó là sự thật. Ngoài ra, tôi cũng có

vài lý do khác mà tôi không tiện trình bày, vì quá dài dòng trong các buổi họp chánh thức với Thủ tướng hoặc với Tổng trưởng Công chánh. Tôi xin trình bày thêm nơi đây:

1) Trước tiên Tổng trưởng Công chánh đã đứng ra thu hồi đặc nhượng CEE và thành lập SDL. Tôi nghĩ, chức vụ TGD đầu tiên của SDL phải dành cho người của Bộ Công chánh, hoặc là nhân viên của DLV, một cơ quan Điện lực nòng cốt của chánh phủ, chứ không phải tôi, là người bên CEE, là người ở trong công ty đặc nhượng.

2) Kế đó, tôi xuất thân từ công ty CEE, một công ty tư. Tôi có quan niệm : Quản trị Điện lực nên theo đường lối quản trị xí nghiệp thay vì theo cách điều hành như một Tổng nha trong chánh phủ, hay như một cơ sở công chức. Tôi được biết HĐQT SDL gồm hầu hết là các ông công chức cao cấp. Tôi nghĩ rằng các ông công chức sẽ quản trị theo đường lối công chức, trong lúc tôi nghĩ quản trị Điện lực nên theo đường lối quản trị xí nghiệp.

3) Tôi không thích, từ trước đến nay, chức vụ TGD được xem như một chức vụ chánh trị. Trong 4 năm vừa qua (1964-68), chánh phủ thay đổi nhiều lần TGD mỗi khi có thay đổi chánh phủ.

4) Sau cùng, trước đó tôi thỏa mãn và yên thân với công việc tôi đang làm : Giám đốc Nha Sản xuất, cho nên tôi không thấy có nhu cầu tăng chức tước chi nữa.

Sau khi được bổ nhiệm, tôi rất đắn đo, cố tìm hiểu tại sao nhiều chuyên viên ngoại quốc có những nhận xét quá khắt khe, quá gắt gao đối với chuyên viên Việt nam. Như vậy ... Đúng hay Sai? Thật sự, mình có yếu kém quá mức như thế không? Mình có phải là dân chậm tiến như nhiều người ngoại quốc nghĩ không? Chúng ta thử tự nhận định chúng ta xem thế nào.

Tôi nghĩ rằng người Việt nam chúng ta vốn thông minh nhưng mình phải nhìn nhận rằng mình có cái bịnh thật lớn là thích chỉ trích thiên hạ một cách dễ dàng ... mà không để ý

rằng mình cũng có rất nhiều khuyết điểm, nhiều tật xấu mà mình không thấy hay không muốn thấy. Mình thích chê bai người khác, coi người khác thua kém mình. Mình thường quá tự phụ. Mình thường không biết đoàn kết và không có tinh thần hợp tác, cho nên rất khó mà thành công trong những việc đại sự.

Chế Độ Công Chức

Một vấn đề khó khăn trong việc điều hành sau khi chính phủ thu hồi đặc nhượng CEE là chế độ công chức. Trước 1968, DLV là cơ quan tự trị của nhà nước, áp dụng chế độ công chức. Chính phủ mướn nhân viên, trả lương thấp, tưởng chừng như vậy sẽ có lợi. Nhưng nếu so sánh được giá thành công việc đã làm được thì thật sự lương thấp đó còn quá cao đối với công việc đã thực hiện được, so với giá thành công việc tương đương thực hiện ở ngoài thị trường.

Dưới chế độ công chức, không thường không phạt, không có lợi lộc gì mà nhân viên phải làm việc thêm, và cũng không có chi khuyến khích để làm việc nhiều hơn. Được nhận vào làm công chức, nhân viên thấy an thân, an phận, bảo đảm chỗ làm việc cho đến khi về hưu, không cần phải cố gắng làm chi cả. Dưới chế độ công chức, trong mười nhân viên, có thể có lối 5 nhân viên "kê như" có làm việc, lối 4 nhân viên ngồi chơi xơi nước, còn thỉnh thoảng có một nhân viên thọc gậy vào bánh xe. Như vậy làm sao mong đợi có kết quả tốt được?

Một số người, nhất là các công chức, không thích nghe những nhận xét trên đây, nhưng sự thật là thế. Thêm vào đó, với thủ tục hành chánh rườm rà, chế độ công chức làm tốn phí thời giờ, và tốn phí tài chánh rất nhiều. Hiệu lực đương nhiên rất kém, nhưng trong chế độ công chức, không ai để ý đến vấn đề năng suất. Chúng ta không ngạc nhiên mà thấy trước kia, dưới chế độ công chức, năm nào cũng lỗ lã, năm nào cũng nhờ ngân sách quốc gia yểm trợ. Thật sự, rõ ràng chế độ công chức không thích hợp cho ngành Điện lực.

Trong thời kỳ CEE, lối 15 chuyên viên Việt nam làm được công việc tương đương với 30-40 chuyên viên Việt nam làm việc dưới chế độ công chức. Công ty CEE dám trả lương 2-3 lần nhiều hơn, nhưng vẫn còn có lời nhiều, trong lúc bên công chức trả lương 2-3 lần thấp hơn nhưng vẫn lỗ dài dài. Tôi xin chia sẻ dưới đây thơ của Kỹ sư Nguyễn Trung Hiếu, có ý muốn tỏ tình thầy trò, nhưng thơ cũng cho thấy lương bổng chuyên viên Việt nam ở CEE rất hấp dẫn, so với lương hồi còn làm công chức.

Khi tôi nêu lên những lý do tại sao chế độ công chức làm việc không đắc lực, tôi không có ý nghĩ chỉ trích các công chức hay một vài công chức nào cả. Tôi rất thân với nhiều công chức thật giỏi, nhưng vì làm việc dưới chế độ công chức, trong điều kiện và môi trường không thuận lợi, cho nên không đạt được kết quả mong muốn. Điều này không phải vì nhân viên dở hay thiếu khả năng. Việc sử dụng nhân viên theo chế độ công chức là một phí phạm không thể tượng tượng được.

Tài Nguyên Chuyên Viên Phong Phú

Điện lực chúng ta rất may mắn, đang đứng trên một địa thế rất thuận lợi. Chúng ta đứng trên một mỏ vàng rất phong phú, thật quý báu, rất hiếm có mà ít ai để ý đến. Trong các cơ quan điện lực, trước là *Điện lực Việt nam* và *Sài gòn Điện lực Công ty*, sau là *Công ty Điện lực Việt nam*, chúng ta sẵn có trên 200-300 kỹ sư, cán sự, chuyên viên kỹ thuật, hành chánh, tài chánh, kế toán, kinh doanh, v.v..., tóm lại, đủ ngành nghề, được đào tạo tốt tại các trường cao đẳng. Tất cả vào lối 25-35 tuổi, trong lứa tuổi đầy nghị lực, đầy sáng tạo, đầy hăng say, sẵn sàng phục vụ, có thể làm mọi việc thật đắc lực, nếu ... Nếu chúng ta biết bồi dưỡng và huấn luyện đúng mức thì chúng ta sẽ có một đội chuyên viên hùng hậu thực hiện được mọi công tác một cách dễ dàng. Khi chúng ta khai thác được mỏ vàng này thì không còn vấn đề gì gọi là khó khăn nữa.

Chúng ta chạy kiếm mướn chuyên viên ngoại quốc, chuyên viên quốc tế, chấp nhận trả với giá rất cao. Nhiều khi chúng ta xem họ như

thần, như thánh. Trong xứ của những chuyên viên đó, họ được nuôi dưỡng, họ được huấn luyện mới được giỏi như vậy. Nhìn lại trong xứ

Trunghien Nguyen
Thanhthuy Thi Nguyen
1514 Orange Grove Ave
Glendale, CA 91206-1522

California ngày 1 tháng chạp năm 1999

Kính Thầy,

Sau 25 năm, bây giờ mới gặp lại thầy tại Little Saigon, California, em nhận được thầy ngay, vì thầy cũng như xưa, không mập, không ốm. Vóc dáng cao lớn và còn khỏe mạnh như 25 năm về trước. Tóc thầy cũng không bạc lắm và cô thì cũng vẫn như xưa, không thấy già chút nào.

Khi về nhà, đêm đó, tâm tư em sống lại quãng đời xưa. Hình ảnh cũ hiện ra trong trí, từ lúc thầy dạy centrales thermiques tại trường cao đẳng cho đến khi em vào làm việc tại nhà đèn Chợ Quán.

Em còn nhớ khi vào interview, ông Legoff hỏi em: parlez moi de la protection de la boucle. Em chối vởi vì đâu có biết 'la boucle' là cái gì? vòng đai điện cao thế 66.000 volts này, trường cao đẳng đâu có dạy. May nhờ thầy nhắc khéo, thầy nói bằng tiếng Việt: 'giống như máy phát điện vậy đó'. Thế là em như người bị tàu chìm, may vớ được chiếc phao, em thao thao trả lời, nào là over current relay, over voltage relay ... vân vân...

Thế là nhờ thầy, em được vào làm việc cho C.E.E., dưới sự chỉ huy của thầy tại nhà đèn Chợ Quán. Như vậy thầy vừa là thầy cũ, vừa là boss mới của em. Sau đó theo quy chế, em được gia nhập personnel européen assimilé của C.E.E....Lúc trước khi làm việc tại nhà máy thủy điện Đa nhim, lương của em là 7.000 đồng nay tăng vọt lên 21.000 đồng và tiếp tục tăng một cách nhanh chóng theo kiểu ... 'tây nhà đèn'. Em cũng nhớ đến cả những party tặng mừng mỗi năm vào ngày Christmas, vởi bê thui, rượu ngon tại nhà đèn Chợ Quán.

Tất cả những kỷ niệm đẹp đó đã sống lại trong ký ức. Em vẫn mãi mãi ghi nhớ những trang sử đẹp đó trong đời em.

Em chân thành cảm tạ công ơn của thầy.

Kính chúc thầy và cô được an khang, trường thọ để vui hưởng tuổi già bên cạnh con cháu đông đủ, sum vầy.

Kính thư,

Nguyễn trung Hiếu

Thư KS Nguyễn Trung Hiếu (1999)

mình, ít ai để ý rằng mình có 200-300 chuyên viên, mầm móng rất tốt nhưng không được nuôi dưỡng đúng mức, và cũng không được huấn luyện đảng hoàng, nhiều khi lại gởi đi “học tập cải tạo”, thì ... kết quả rất dễ hiểu thôi. Mình không nên ngạc nhiên hay có mặc cảm khi

người ngoại quốc có những nhận xét có vẻ gay gắt đối với chúng mình.

Nếu mình chấp nhận nuôi dưỡng "gà nhà" chúng mình và huấn luyện đúng mức, thì mình sẽ có đội ngũ chuyên viên, như chuyên viên quốc tế, không thua không kém.